A°. 1831. N°. 72.

SURINAAMSCHE COURANT.

VRIJDAG, DEN 9 SEPTEMBER.

BURGERLIJKE STAND.

Gedurende de maand *Augustus* 1831, zijn geboren:

Van het Mannelijk geslacht 17 personen.
» » Vrouwelijk » 8 »

25.

Levenloos, van het Vrouwelijk geslacht, 1.

OVERLEDEN.

Van het Mannelijk geslacht 15 personen.
» » Vrouwelijk » 12 »

27.

Gehuwd: 2 paren.

TE PARAMARIBO OVERLEDEN GEDURENDE DE MAAND AUGUSTUS 1831.

Den 1sten, *Fannij* van *A. Henrich*, bij den H. Doop genaamd *Francisca*, oud 55 jaren.

Den 2den, *Kwasiba* van den Boedel *Jean Rocheleau*, oud 99 jaren.

Den 3den, *Johannes Jacobus Vinke*, oud 45 jaren.

Den 5den, *Carolina Hendrietta*, oud 5 jaren, 2 maanden en 24 dagen, dochter van *Hendrietta* van *J. G. W. Bäuffer*.

Idem, *Sophia Geertruida Steffens*, oud 12 jaren en 9 maanden, dochter van de Wed. *J. F. Steffens*.

Den 6den, *Hendrik Jan Kellevink*, oud circa 50 jaren.

Den 7den, *Jacob Jona*, oud 70 jaren.

Den 8sten, *Johanna* van *Cornelia* van *Geviets*, oud 52 jaren.

Den 9den, *Abraham Barend de Vries*, oud 38 jaren.

Idem, *Arij Sanson*, oud 72 jaren.

Den 10den, *Willem Halske*, oud 28 jr.

Idem, *Adolf Avantuur* van *Windhorst*, oud na gissing 74 jaren.

Den 11den, *Carel Ludolph*, oud circa 3 jaren, zoon van *Keetje* van de Wed: *S. A. de Vries*, geb. *Abrahams*.

Idem, *Josephina Brandon*, oud circa 9 maanden, dochter van *Maria Herbertina Brandon*.

Den 12den, *Truij* van *Isak Fritz Stolkert*, oud 40 jaren.

Idem *Poll François Roos*, oud 6 jaren, 1 maand en 4 dagen, zoon van *Johanna Jacobina Maria Seijdespinner*.

Den 13den, *Santje* van *Roth*, oud 46 jr.

Den 19den, *Johannes*, oud 2 jaren en 3 maanden, zoon van *Adjuba* van *Dominico Penselo*.

Den 22sten, *Maria Lucretia van Becker*, oud 36 jaren.

Den 23sten, *Sara Izidro*, oud 64 jaren, Huisvr. van *Menasch Aburbanel*.

Idem, *Cornelis Hendrik Amse*, oud 10 maanden, zoon van *Cornelis Amse*.

Den 25sten, *Jacobus Weijne*, oud 37 jr. 6 maanden en 11 dagen.

Den 27sten, *John Anne Wadleij*, oud 5 jaren, zoon van wijlen *Franscis Moore*.

Den 28sten, *Susanna Elizabeth Bernhard*, oud 66 jaren, 11 maanden en 10 dagen, Huisvr. van *Idem Harken*.

Idem, *Johannes Jacobus Mulher*, oud 80 jaren. (Milit. Hospit.)

Den 30sten, *Charlotte Paulina*, oud 10 maanden en 22 dagen, dochter van *Emilia* van *Cameron*.

Den 31sten, *Louis August Prehm*, oud 2 jaren en 3 maanden, zoon van *Christina* van *C. H. van Gerholdt*.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

POLEN.

WARSCHAU, den 27sten Junij. De Couranten behelzen de volgende legerberigten:

De opperveldheer heeft den 24sten Junij uit Warschau het volgende verslag gedaan. Den 24sten Junij begon de nationale armee eene offensive operatie tegen den vijand, die zich in de wojewodschappen Podlachie en Lublin bevond; deze operatien hadden voornamelijk ten doel om het korps van den generaal *Rüdiger*, dat zich in de omstreken van Lublin geposteerd had, te verdrijven. De generaal *Rijbinski* zette zich over Wodijnie en Domanice in beweging en nam den 18den Zbuczijn en Siedlce in, waar hem nog aanzienlijke magazijnen in handen vielen. De snelle terugtogt van den vijand naar den Bug liet den generaal *Rijbinski* niet toe, om hem te slaan, of zich met eene verdere vervolging van denzelven in te laten, waardoor hij zich van de overige gedeelten onzer armee zoude verwijderd hebben. — De generaals *Jankowski* en *Romarino* hadden in last, zich naar Kozk in het Lublinsche te begeven, om aldaar met overmagt den generaal *Rüdiger* aan te tasten en te slaan. Den 18den Junij namen de troepen van den generaal *Jankowski*, na eene afdeeling kozakken verstrooid te hebben, de stad Lukow in, waar zich een vrij aanzienlijk magazijn bevond. — Toen de generaal *Jankowski* denzelfden dag te Gulow bij Adanow aankwam, vernam hij, dat de vijand bij Lijsobijki naar den regter oever van de Wieprz was overgegaan. Uit vrees, dat dezelve hem mogt ontkomen, verdeelde hij zijn korps in kleine detachementen, welke hij te Kozk en op het veld bij Ruda-Serkomel posteerde. De generaal *Turno* daarentegen werd naar Sijsobijki afgezonden. Reeds bij Budixka ontmoette deze generaal wiens magt niet meer dan 3000 man beliep, den 19den, 's morgens ten 3 uur, den vijand, dien hij, rekenende op den bijstand, door den generaal *Jankowski* met alle magt te verleenen, zonder bedenken dadelijk aanviel. Maar van onze zijde kwam er volstrekt geene hulp opdagen, terwijl het vijandelijke korps langzamerhand tot meer dan 10,000 man aangroeide. De strijd duurde tot 's morgens 9 uur, en beide partijen bleven in hunne stellingen. Eindelijk begaf zich de generaal *Turno*, nadat hij uitdrukkelijk bevel tot den terugtogt ontvangen had, naar Czarna. — Het verlies van den generaal *Turno* in dit roemvol gevecht bedraagt aan gekwetsten en gesneuvelden 270 man, onder welke zich 6 gekwetste officieren bevinden. Maar bovendien drongen er vijandelijke afdeelingen tusschen de verstrooide kolonnes van den generaal *Jankowski*, en maakten 2 adjudanten, die zijne orders bij zich hadden, gelijk mede den kwartiermeester-majoor *Butzijn*, krijgsgevangen. — Na den slag, door den generaal *Turno* geleverd, werd de gansche krijgsmagt van den generaal *Jankowski* te Gulowska-Wola bijeengetrokken; terwijl de Russische generaal *Rüdiger* de zijne bij Przijtoczna verzamelde. De generaal *Jankowski* begon zijnen terugtogt naar Warschau, en de generaal *Rüdiger* trok mede terug. De generaals *Jankowski* en *Bukowski* zijn, wegens hun gedrag, tot verantwoording geroepen. Laatsgemelden wordt ten laste gelegd, dat hij, ofschoon hij met zijne kolonne het naast bij den generaal *Turno* stond, nogtans denzelven niet te hulp gekomen is.

Den 28sten. De Staats-Courant behelst een nader berigt omtrent de onderneming tegen den generaal *Rüdiger*, geschreven door een' officier van hoogen rang in het korps, hetwelk de generaal *Jankowski* kommandeerde. Men leest daarin onder anderen het volgende: Vol van vreugde en hoop dat wij den generaal *Rüdiger* zouden slaan, spoedden wij ons naar Kozk. Wij zouden over de Wieprz trekken, om de Russen aldaar met overmagt te omsingelen; daar komen zij ons plotseling, men weet niet met welk oogmerk, zelf in den weg. Eenige gevangen genomene soldaten zeggen den generaal, dat de vijand bij Lijsobyki met 6000 man infanterie, 4 regementen kavallerie en 10 stukken geschut over de Wieprz gegaan was. De generaal *Jankowski* hield nu eenen krijgsraad, waarin het volgende plan aangenomen werd. De generaal *Turno* zou van het front in de rigting van Serokomla aanvallen, terwijl de generaal *Jankowski* hem op het eerste kanonschot met eene aanzienlijke magt ter hulp zou snellen. Het korps van den generaal *Romarino* zou op den linker vleugel, en de generaal *Bukowski*, die als voorhoede tegen eenen aanval te Kozk stond, op den regter vleugel indringen. De generaal *Turno* volgde met naauwgezetheid het ontworpene plan, viel den vijand met hevigheid aan; terwijl hij van drie kanten hulp te gemoet zag. Zes uren lang hield hij den strijd vol, ofschoon hij zelfs uit een bosch in den rug bestookt werd; maar de generaals *Jankowski* en *Bukowski*, die ongeveer 6 wersten van hem verwijderd waren, bleven geheel werkeloos. In plaats van de toegezegde hulp, ontving alsmede de generaal *Romarino*, eindelijk bevel om terug te trekken.

— In de zitting van den rijksdag van den 25sten is door een der leden voorgesteld, om de generaals *Jankowski*, *Bukowski*, en nog eenige andere, die, naar zijn inzien, hunne pligt niet gedaan hadden, door den opperveldheer ter verantwoording te doen roepen. Na eene langdurige beraadslaging, is met 46 tegen 22 stemmen besloten, dat de generaals niet bij name aan den opperveldheer zouden opgegeven worden.

— De berigten uit Litthauen blijven steeds onzeker. Zoo veel meent men intusschen

te weten, dat de ondernemingen der opstandelingen nergens dien uitslag gehad hebben, welken zij daarvan verwachtteden. Te Sawl schijnen zij een aanmerkelijk verlies geleden te hebben. Zij hadden zich daar met 2000 man geregelde troepen van het korps van den generaal *Gielgud* versterkt. Zij moeten viermaal een aanval op dit stadje gedaan hebben, doch telkens door een Russisch korps, onder bevel van den generaal *Schiermann*, met verlies teruggeslagen zijn. — Ook verzekert men, dat de onderneming tegen Wilna geheel en al mislukt is.

GROOT-BRITTANNIE.

LONDEN, den 1sten Julij. Gisteren avond is op de motie van Mr. *Stanley* de bill, betreffende de parlementaire hervorming voor zoo ver Ierland betreft, ter tafel gebragt, voor de eerste maal gelezen, en de tweede lezing er van bepaald op Maandag, den 11den dezer. Nog heeft in die zelfde zitting de Lord kanselier aangekondigd, dat hij den volgenden avond (heden) eene motie zou doen tot het inbrengen der bill, betreffende de parlementaire hervorming ten opzigte van Schotland.

Woensdag middag is de gewezen Keizer van Brazilie, don *Pedro*, plegtiglijk in een bijzonder gehoor bij Z. M. ontvangen, hetwelk ruim een half uur heeft geduurd, en waarbij ook tegenwoordig waren de hertog *van Sussex* en prins *Leopold*. Daags daarna heeft don *Pedro* bij de onderscheidene leden van de koninklijke familie een bezoek afgelegd.

Men ziet hier met groote belangstelling de uitwerking te gemoet, welke de wederkomst van de Belgische deputatie, en de bekendwording van den uitslag harer zending, te Brussel hebben zal.

MENGELWERK.

CZARTORIJSKI.

Deze naam komt tegenwoordig nog al dikwijls voor in de dagpapieren, onder degenen die in de geschiedenis van den Poolschen opstand eenige vermaardheid hebben bekomen; weshalve het onzen legers welligt niet ongevallig zijn zal eenige vroegere bijzonderheden van dezen doorluchtigen Pool te vernemen.

Prins Adam George Czartorijski werd geboren den 14den Januarij 1770, en is de oudste zoon van prins Adam Casimir Czartorijski en Elizabeth, dochter van den graaf de Flemming, groot-schatmeester van Litthauen. Zij waren bezitters van de heerlijkheid Borculo, bij Zutphen, welke zij in 1777 verkochten aan Willem V. prins van Oranje, Erfstadhouder der Nederlanden, voor 600,000 guldens, zijnde de Amsterdamsche koopman Dirk Westrik door hen gemagtigd om de overdragt te doen en de kooppenningen te ontvangen.

Bij de laatste verdeeling van Polen werden Adam en zijn broeder Constantijn als gijzelaars naar Petersburg gezonden. Gedurende hun verblijf aldaar had de eerste een' zeer vertrouwelijken omgang met den grootvorst (namaligen keizer) Alexander. Deze vriendschap had naderhand een' grooten invloed op zijn politiek gedrag. Prins Adam was gezant aan het hof van Turijn, toen keizer Alexander hem terug ontbood en tot minister van buitenlandsche zaken benoemde. Lang weigerde hij dezen post, en nam dien eindelijk aan onder voorwaarde dat hij denzelven dadelijk zou mogen nederleggen, wanneer het belang zijns vaderlands strijdig ware met zijne pligten als minister. Hij werd gelijktijdig curator der hoogeschool van Wilna, en kreeg het oppertoezigt over het openbaar onderwijs in de Poolsche provincien.

De Russen zagen ongaarne dat een Pool bij hen zulke hooge waardigheden bekleedde; maar Czartorijskis gedrag was zoo edel, zoo regtschapen, dat hij alle harten voor zich innam. Hij bediende zich nooit van eenige gelegenheid om zich een' aanhang te maken, of zijne vijanden te benadeelen; hij trok zelfs niet eens het inkomen van zijn ambt, en weigerde alle geschenken, door welke de keizer hem schadeloos wilde stellen.

Napoleons toenemende magt noopte Rusland met Frankrijk te breken, en in 1805 eene of- en defensieve alliantie met Oostenrijk en Engeland te sluiten, tot welke later ook Zweden en Pruissen toetraden. De slag van Austerlitz en het wankelmoedig gedrag van Pruissen deden keizer Alexander gehoor geven aan de vertoogen van Czartorijski, dat men, om Napoleons reuzenplannen onoverkomelijke hinderpalen in den weg te leggen, aan de Poolsche natie hare onafhankelijkheid wedergeven moest; maar Alexander liet het daartoe gunstig oogenblik voorbijgaan, en zoo kwam met den vrede van Tilsit het groot-hertogdom Warschau te voorschijn, en het lot van Polen scheen voortaan van Napoleon af te hangen, die schijnbaar voor de Poolsche natie iets deed, om hare genegenheid te winnen en hare strijdbare manschap in *zijne* gelederen te plaatsen.

Czartorijski nam zijn ontslag en verliet Petersburg; hij behield slechts zijn' post als curator der hoogeschool van Wilna en hield zich alleen met de zorg voor het openbaar onderwijs bezig, hetwelk onder zijn bestuur merkelijk verbeterd was. Zijn vertrouwelijke betrekkingen tot keizer Alexander veroorloofden hem niet in eenige aanraking met Frankrijk te komen, ook had hij bereids gelegenheid gehad om Napoleons beloften op haren regten prijs te leeren schatten.

Na de gebeurtenissen van 1812 kreeg de Russische keizer het lot van Polen wederom in handen. Het was thans bewezen dat de nederlaag van Frankrijk aan dezelfde oorzaak was toe te schrijven als de vroegere verliezen van Rusland. Had Rusland of Frankrijk, Polen weder onafhankelijk gemaakt, de beide kolossen zouden nooit tegen elkander gestooten hebben; hunne wederzijdsche eerzucht ware door den natuurlijken toestand der dingen beteugeld geworden en Europa's evenwigt sterker geweest dan ooit te voren.

De ondervinding schreef alzoo der gezonde staatkunde voor, de vraag wegens de herstelling van Polen te opperen. Met dit oogmerk deed Czartorijski verscheiden reizen naar het hoofdkwartier der verbonden monarchen, en volgde in 1814 keizer Alexander naar Parijs. Zijne pogingen waren niet vruchteloos. De keizer eigende zich de ideën van den prins toe, en bragt ze op het Weener congres ten uitvoer, waar, door een bijzonder verdrag tusschen Rusland, Oostenrijk en Pruissen, het koningrijk Polen hersteld werd, dat tevens eene constitutie bekomen zou, welke het ook werkelijk in 1816 kreeg. De grondslag dezer nieuwe constitutie was bereids gedurende het Weener congres den keizer door prins Czartoryski voorgeteekend geworden; maar vreemde invloed had reeds Alexanders edelmoedige voornemens beperkt. Deze veranderde denkwijze werd van dag tot dag meer bemerkbaar in de diplomatie, en het ongelukkige Polen zag alle voorregten het eene na het andere verdwijnen, welke men hetzelve plegtig gewaarborgd had.

Czartoryski, die tot hiertoe altijd een werkzaam aandeel genomen had in al wat Polen betrof, oordeelde thans raadzaamst geheel en al van het staatstooneel af te treden; zelfs nam hij in 1824 zijn ontslag als curator der hoogeschool van Wilna, dewijl hij de onmogelijkheid inzag zijne ontwerpen ter verdere verbetering van het openbaar onderwijs verder ten uitvoer te brengen. Sedert stond hij in geene betrekking meer met het Russische hof, en om iedere aanraking te vermijden, deed hij met zijne familie eene reis door het zuiden van Europa. Even als zijn vader besteedde hij zijn vermogen en zijn' invloed tot bevordering der verlichting en ondersteuning van nuttige instellingen; maar waar hij ook zijn mogt hij verzuimde niets, waardoor hij hopen kon zijn vaderland van eenig nut te zijn. Hij bevond zich op zijn landgoed Pulawy, toen de omwenteling den 29sten November 1830 te Warschau uitborst. Met eenparigheid tot voorzitter verkozen der provisionele regerings-commissie, aarzelde hij geen oogenblik om de rust van een ambteloos leven te verlaten en zich op nieuw aan den dienst van zijn vaderland te wijden. Hij geniet evenzeer de achting der Russen als der Polen, en men weet dat bij de bloedige gevechten en de verwoestingen des oorlogs in den omtrek van Pulawy, zijne bezittingen door vriend en vijand geëerbiedigd zijn geworden.

SCHEEPS-TIJDING.

BINNENGEKOMEN.

Den 7den dezer, het Schip *Diana*, Kapt. HENDRIK WENTE, van *Amsterdam*: Passagiers: de Heeren *C. Cornelissen*, en *Boudon*, Echtgenoot en Kind.

UITGEZEILD.

Den 4den, Z. M. Brik van Oorlog *de Courrier*, Kommandant Kapt. Luit. ter Zee J. VAN STRATEN, naar *Curaçao*.

Ter Drukkerij van de Erven C. J. FUCHS.